

Конотопська відьма (дуже стисло)

Григорій Квітка-Основ'яненко

I

Невеселий сидить у своїй новій світлиці конотопський пан сотник Микита Уласович Забрьоха. Хоч був він завжди охайним, зараз навіть не змінив брудної сорочки, сам невмиваний.

Був він чесного й поважного роду, всі предки були старшинами. Забрьосі вже 25 років — давно час одружуватися. Запала йому в душу хорунжівна Олена з Сухої Балки.

Забрьоха поїхав на хутір, розговорився з хорунженком, братом Олени, випив з ним. Олена мала приїхати тільки ввечері.

Микита вирішив посвататися, та й почав плутано вичитувати панову Йосиповичу. Той нічого не зрозумів. Тоді сотник прямо спитав, чи віддасть він за нього свою сестру.

Наймичка винесла Забрьосі печений гарбуз, що означало відмову. Сотник кидається до свого коня і бачить, що до нього прив'язали сирий гарбуз. Лише опівночі повертається він додому.

II

Невеселий сидить Забрьоха на лавці. В цей час у двері з якоюсь хворостиною ніяк не потовпиться його писар. Виявляється, на хворостині він відмічав рисками козаків. Сталося щось дивне: на вулиці козаків на одного більше, ніж на хворостині, коли писар заносить її в хату. Довго мучилися пан сотник та писар, поки здогадалися, що писар переламав хворостину якраз на одній рисці, коли не міг занести її до хати.

Козаки питають, куди їм діватися, та сотник тільки накричав на них.

III

Знову сидить пан сотник невеселий: отримав він наказ йти у Чернігів, та й писар на нього розсердився, зовсім нема звідки чекати допомоги.

Приходить писар, він обідає в сотника, добре випиває горілки, а потім радить відписати в Чернігів, що виступити вони не можуть, оскільки мають покарати відьом, які вкрали дощ.

IV

Наступного дня в Конотопі було невесело, в хатах пустка, худоба реве. А біля ставка натовп. Ставком плавають люди, але це не рибалки. То сотник Забрьоха перевіряє жінок старовинним способом — якщо котрась не потоне, вона і є відьма. Багато молодичь загинуло у воді. Люди згадали всі пересуди про кожну зі своїх сусідок.

V

Невеселий прийшов сотник Забрьоха до ставка. Напередодні він дуже напився. Він запитує в Пістряка, чи все вже готове. Потоплення починається.

Нарешті покликали Явдоху Зубиху. Вона спокійно плавала з прив'язаною каменюкою на шиї, ще й сміялася.

Люди зраділи, що нарешті спіймали відьму. Її схопили й почали бити. На берег

приходить старий Демко Швендюра та дивується, що вони б'ють колоду. Це відьма наслала на них потьмарення.

VI

Невесела ходить по хаті Явдоха, бо болить від биття все тіло. Сердиться вона на Забрюху та Пістряка. Раптом приходять писар та сотник, вони просять вибачення у відьми й дають подарунки, щоб вона їм допомогла. Зубиха сподівається віддячити Швендюрі, який розкрив її чари.

Вона починає чаклувати. До Явдохи приходять наймичка Олени, якій чомусь роздуло щоку. Відьма вилікувала її та сказала, що якийсь чорнявий парубок їй позаздрив.

VII

Сумна сидить на лавці Олена-хорунживна. Раптом з'являється бабка, яка розповідає, що Олена журиться через розлуку з Дем'яном. Вона просить випроводити з дому брата, а після дає Олені зілля, і та задрімала. Явдоха почала кликати Забрюху.

VIII

Невеселий стоїть сотник біля шинку. Писар читає перед сотнею рапорт, у якому Забрюху лають за невиконання наказу. Раптом Микита кричить і зривається в повітря. Він прилітає до хати Олени, Явдоха чаклує, і дівчина закохується в сотника. Тепер вона хоче вийти за нього заміж.

IX

Сумна сидить Олена, а Явдоха приносить і чіпляє їй на шию капшучок із жаб'ячою лапкою. Дівчина зразу починає просити, щоб її віддали заміж за сотника. Вона розповідає про все братові та просить привезти скоріше Забрюху.

Невеселий сидить судденко, Дем'ян Омелянович Халявський, бо його дівчина виходить за сотника. До нього приходять бабуся і обіцяє допомогти.

XI—XIV

Явдоха обкрутила все так, що з Оленою одружився судденко Дем'ян. Забрюха ж взяв найстрашнішу в селі стару дівку, брудну та паршиву. З сотників його скинули, а натомість поставили Дем'яна.

Писаря Халявський теж виганяє з посади. З горя вони напилися.

Закінчення

Цю оповідку авторів розповів покійний Опанас Месюра. Халявського теж з часом вигнали з посади. Олена почала його зраджувати, він її вибив та прогнав.

Всі отримали за своїми заслугами.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Письменник висміює некультурних козацьких старшин, які бралися керувати людьми, хоча самі нічого не вміли. У невченості своїй вони довіряли хитрим радникам, таким як Пістряк, і навіть надприродній силі, наприклад відьмам. Та навіть такі могутні "помічники" не могли їм зарадити.

Повість "Конотопська відьма" — бурлескно-реалістичний твір, розповідь по побут

козацької старшини ведеться у зниженому ключі. Реалізм переплітається з фантастикою народних легенд та вірувань про відьом.

Твір складається з 14 розділів, кожний з яких починається словами "смутно й невесело". Цей прийом називається анафора і більш характерний він для поезії.